

บทที่ 2

หลักการจัดเก็บภาษี และความเป็นมาของการหักลดหย่อน การยกเว้นภาษี หรือ การเครดิตภาษีเกี่ยวกับการศึกษาของประเทศไทยและต่างประเทศ

ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาตามประมวลรัษฎากรเป็นแหล่งรายได้สำคัญของรัฐ ที่จัดเก็บจากรายได้หรือเงินได้ของบุคคลธรรมดา ฉะนั้นบุคคลธรรมดาผู้มีเงินได้ทุกคนไม่ว่าจะเป็นเงินได้ชนิดใดประเภทใด หากไม่มีกฎหมายยกเว้นให้แล้วก็จะต้องเสียภาษี อันได้แก่ บุคคลธรรมดา ผู้ถึงแก่ความตายในระหว่างปีภาษี กองมรดกที่ยังมิได้แบ่ง และห้างหุ้นส่วนสามัญหรือคณะบุคคลที่มีชื่อนิติบุคคล โดยมีฐานภาษีคือ เงินได้สุทธิ ซึ่งคำนวณจากการนำเงินได้พึงประเมินตลอดทั้งปีภาษีมาหักด้วยค่าใช้จ่ายและค่าลดหย่อนต่างๆ ที่กฎหมายกำหนด เมื่อได้จำนวนเงินสุทธิเท่าใดแล้วจึงนำไปคำนวณภาษี โดยอัตราภาษีที่จัดเก็บในประเทศไทยเป็นอัตราก้าวหน้า (Progressive Rate) ซึ่งเมื่อเงินได้ยิ่งมากขึ้นก็ยิ่งต้องเสียภาษีในอัตราที่สูงขึ้น

2.1 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับภาษีอากร

ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับภาษีอากรเป็นสิ่งที่จำเป็นต้องศึกษา เพื่อช่วยให้เข้าใจระบบกฎหมายภาษีอากรได้ดีขึ้น

2.1.1 วัตถุประสงค์ในการจัดเก็บภาษีอากร

นอกจากวัตถุประสงค์หลักในการหารายได้เข้ารัฐเพื่อใช้จ่ายในการบริหารประเทศแล้ว การจัดเก็บภาษีอากรยังมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญอื่น ดังเช่น

1. เพื่อรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศ¹

การจัดเก็บภาษีอากรเพื่อรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศเป็นอีกวิธีหนึ่งในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ เช่น ในภาวะที่ประเทศชาติประสบปัญหาการเงินเพื่อ เนื่องจากประชาชนมี

---

¹ ดุลยลักษณ์ ตราชูธรรม. (2553). *หลักกฎหมายภาษีอากร* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สถาบัน T.Training Center. หน้า 2.

อำนาจในการจับจ่ายซื้อสินค้าและบริการกันมาก รัฐบาลอาจใช้นโยบายขึ้นภาษี เพื่อให้ประชาชนลดการบริโภค เพื่อสร้างความสมดุลระหว่างอุปสงค์และอุปทานให้เท่าเทียมกัน แต่ในภาวะเงินเฟ้อ รัฐบาลก็อาจใช้นโยบายลดอัตราภาษีของสินค้าและบริการต่างๆ เพื่อให้ช่วยเหลือประชาชนให้มีกำลังในการบริโภค

2. เพื่อส่งเสริมหรือควบคุมพฤติกรรมทางเศรษฐกิจ²

การผลิตหรือการดำเนินธุรกิจบางประเภทที่จะก่อให้เกิดผลดีกับระบบเศรษฐกิจของประเทศ รัฐบาลอาจใช้นโยบายทางภาษีเพื่อส่งเสริมการดำเนินการธุรกิจในประเทศนั้นๆ โดยการยกเว้นหรือลดอัตราภาษีธุรกิจดังกล่าว แต่หากว่าธุรกิจนั้นอาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่ระบบเศรษฐกิจ ก็อาจขึ้นอัตราภาษีเพื่อลดปริมาณการผลิตหรือการดำเนินธุรกิจนั้น หรือการกำหนดให้เสียภาษีสรรพสามิตนอกเหนือจากภาษีมูลค่าเพิ่ม เช่น สินค้าประเภทสุรา ยาสูบ และน้ำหอม เป็นต้น

3. เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมในสังคม³

การจัดเก็บภาษีเป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยจัดหรือบรรเทาปัญหาดังกล่าวได้ เช่น การจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาโดยใช้อัตราก้าวหน้า (Progressive Rate) ผู้มีรายได้น้อยจะเสียภาษีในอัตราน้อย ผู้มีรายได้มาจะเสียภาษีในอัตราสูง เพื่อลดปัญหาความเหลื่อมล้ำค่าสูงและความไม่เท่าเทียมกันในสังคม

4. เพื่อสนองต่อนโยบายบางประการของรัฐบาล เช่น การศึกษา การสวัสดิการสังคม นโยบายประชากร⁴

2.1.2 หลักการจัดเก็บภาษีอากรที่ดี

ในการจัดเก็บภาษีอากรมีหลักเกณฑ์ที่มีวิวัฒนาการมาตั้งแต่สมัย Adam Smith วางรากฐานเอาไว้จนถึงปัจจุบัน⁵ 7 ประการ คือ

1. หลักของความแน่นอน (Certainty)

ภาษีต้องมีความชัดเจนและแน่นอนทั้งเรื่องฐานภาษี อัตราภาษี วันเวลาและวิธีการในการเสียภาษีและการจัดเก็บ โดยต้องมีกฎหมายกำหนดไว้เพื่อให้รัฐบาลสามารถคาดหมายจำนวน

² เรื่องเดียวกัน. หน้า 3.

³ ดุลยลักษณ์ ตรีชาธรรม. อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 1. หน้า 3.

⁴ กลุ่มนักวิชาการภาษีอากร. (2556). *ภาษีอากรตามประมวลรัษฎากร 2556*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เรือนแก้วการพิมพ์. หน้า 1.

⁵ เกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม. (2552). *การคลังว่าด้วยการจัดสรรและการกระจาย (พิมพ์ครั้งที่ 9)*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. หน้า 183-186.

รายได้ที่จะจัดเก็บได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งเพื่อป้องกันการทุจริต (Anti-corruption) และการสร้างอิทธิพลของผู้จัดเก็บ

2. หลักของการประหยัด (Low Compliance and Collections Costs)

ระบบบริหารจัดการภาษีที่ดีนั้น ภาษีอากรแต่ละประเภทที่จัดเก็บจะต้องเป็นภาระแก่ผู้เสียภาษีน้อยที่สุด และเสียค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บภาษีต่ำที่สุดด้วย เพราะว่าข้อยุ่งยากในการเสียภาษี และค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการเก็บนั้น เป็นการก่อให้เกิดการใช้ทรัพยากรของสังคมไปทางที่สูญเปล่า

3. หลักของความเสมอภาค (Equity)

การจัดเก็บภาษีอากรที่ดีจะต้องก่อให้เกิดความยุติธรรมหรือความเสมอภาคแก่ผู้เสียภาษีทุกคน หลักความยุติธรรมในการเก็บภาษีนั้นเป็นหัวใจสำคัญของระบบภาษีที่ดี การพิจารณาความเป็นธรรมนั้น เราจะต้องพิจารณาทั้งความเป็นธรรมเกี่ยวกับภาษีที่จะจัดเก็บ และความเป็นธรรมที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติการจัดเก็บภาษีนั้น

การเก็บภาษีตามหลักความสามารถในการเสียภาษี (Ability to Pay) นั้นอาจจำแนกออกเป็น 2 หลักใหญ่ คือ ความเสมอภาคตามแนวนอน (Horizontal Equity) และความเสมอภาคในแนวตั้งหรือแนวตั้ง (Vertical Equity) ซึ่งพิจารณาจากสาระสำคัญ ดังนี้

- ความเสมอภาคตามแนวนอน กำหนดว่า ผู้ซึ่งมีฐานะหรือรายได้เท่าเทียมกัน จะต้องเสียภาษีเท่ากันในลักษณะที่ว่า “Equals Should Be Treated Equally”

- ความเสมอภาคตามแนวตั้ง กำหนดว่า ผู้ซึ่งมีความสามารถในการเสียภาษีหรืออยู่ในสภาวะการณ์ในการเสียภาษี (Taxpaying Circumstance) ที่แตกต่างกัน ควรจะเสียภาษีในลักษณะที่แตกต่างกันในลักษณะที่ว่า “Unequal Should Be Treated Unequally”

4. หลักการยอมรับ (Acceptability)

ภาษีทุกชนิดที่จะจัดเก็บจากประชาชนต้องได้รับการยอมรับจากประชาชนส่วนใหญ่ การบริหารการจัดเก็บภาษีอากรแต่ละประเภทจึงจะทำได้ง่ายขึ้น ซึ่งการที่ประชาชนจะให้การยอมรับมากน้อยเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับความยุติธรรมในการจัดเก็บภาษีของรัฐ นอกจากนี้ยังขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ระหว่างการเสียภาษีและประโยชน์ที่ผู้เสียภาษีกาดว่าจะได้รับจากรัฐด้วย หากรัฐสามารถแสดงให้เห็นได้ว่าเงินที่เก็บภาษีไปจะกลับคืนเป็นผลประโยชน์ต่อผู้เสียภาษีในอนาคต ย่อมมีส่วนช่วยให้ประชาชนยอมรับการเสียภาษีมากขึ้น และทำให้ความสำนึกในการเสียภาษี (Tax Consciousness) ของประชาชนมีมากยิ่งขึ้นด้วย

5. หลักของความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ (Enforceability)

ภาษีอากรทุกประเภทที่จะจัดเก็บจะต้องสามารถทำการบริหารจัดการจัดเก็บอย่างไรให้ได้ผลในทางปฏิบัติ ภาษีอากรบางอย่างแม้จะมีเหตุผลดีในทางทฤษฎีแต่ในทางปฏิบัติการจัดเก็บเป็นไปได้ยาก ภาษีนั่นจะถือเป็นภาษีที่ดีไม่ได้

6. หลักของการทำรายได้ (Productivity)

ภาษีที่ดีควรเป็นภาษีที่สามารถทำรายได้ให้แก่รัฐเป็นอย่างดี เช่น เป็นภาษีที่มีฐานใหญ่ และฐานของภาษีขยายตัวได้รวดเร็วตามความเจริญเติบโตของเศรษฐกิจประเทศ ซึ่งจะทำให้รัฐได้รับรายได้จากภาษีอากรมาก โดยที่ไม่ต้องเพิ่มอัตราการจัดเก็บภาษี

7. หลักของความยืดหยุ่น (Flexibility)

ภาษีที่ดีควรจะเป็นภาษีที่มีความยืดหยุ่น สามารถปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงของภาวะเศรษฐกิจของประเทศ หรือการเปลี่ยนแปลงฐานะทางเศรษฐกิจของผู้เสียภาษีได้ง่าย เช่น การจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในอัตราก้าวหน้าในขณะที่เศรษฐกิจกำลังขยายตัว รายได้ของประชาชนเพิ่มขึ้น แต่อัตราก้าวหน้าที่จัดเก็บจะเพิ่มขึ้นเร็วกว่ารายได้ที่เพิ่มขึ้น ภาษีที่จะเก็บนั้นจะไปลดอัตราการเพิ่มขึ้นของรายได้ประชาชน และจะช่วยลดแรงกดดันของการเกิดภาวะเงินเฟ้อได้มาก แต่ในกรณีที่ตรงกันข้ามในขณะที่เศรษฐกิจซบเซา รายได้ของประชาชนลดลง อัตราก้าวหน้าที่เก็บจะลดลง ในอัตราที่เร็วกว่ารายได้ที่แสดง ซึ่งจะลดความเดือนร้อนของผู้เสียภาษี และมีส่วนช่วยลดภาวะความซบเซาของเศรษฐกิจได้บ้าง

2.2 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาตามกฎหมายไทย

ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา คือ ภาษีที่เก็บจากเงินได้ของบุคคลธรรมดา ผู้ถึงแก่ความตาย ในระหว่างปีภาษี กองมรดกที่ยังมิได้แบ่ง และห้างหุ้นส่วนสามัญหรือคณะบุคคลที่มีชัณติบุคคล ไม่ว่าจะเป็นผู้มีเงินได้ชนิดใดประเภทใด ถ้าไม่มีกฎหมายยกเว้นให้ยอมต้องเสียภาษีเงินได้ ซึ่งโดยทั่วไปผู้มีเงินได้มีหน้าที่ยื่นแบบแสดงรายการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาโดยนำเงินได้ที่ได้รับตลอดปีภาษีที่ผ่านมา มาคำนวณภาษีซึ่งเป็นวิธีการประเมินตนเอง ภายในวันที่ 1 มกราคม ถึงวันที่ 31 มีนาคมของทุกปี เว้นแต่บางกรณีกฎหมายกำหนดให้ผู้มีเงินได้บางประเภทมีหน้าที่ต้องยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาครั้งปีด้วยซึ่งต้องยื่นภายในวันที่ 30 กันยายนของทุกปี ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาครั้งปี หรือภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาหัก ณ ที่จ่าย เป็นภาษีล่วงหน้าที่สามารถนำมาเครดิตในการคำนวณภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาสิ้นปีได้ ผู้ซึ่งฝ่าฝืนไม่เสียภาษีอากรถูก

ประเมินให้เสียหายพร้อมด้วยเบี้ยปรับหรือเงินเพิ่ม ซึ่งอาจถูกดำเนินการอายัดหรือยึดทรัพย์สินขายทอดตลาดนำเงินไปชำระภาษี ตลอดจนอาจถูกดำเนินคดีอาญาได้⁶

2.2.1 ผู้มีหน้าที่เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา แบ่งได้ 4 ประเภท คือ

1) บุคคลธรรมดา บุคคลธรรมดาทุกคนไม่ว่าจะเป็นเด็ก ผู้ใหญ่ คนชรา คนวิกลจริต คนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ หากมีเงินได้ถึงเกณฑ์ขั้นต่ำตามที่ประมวลรัษฎากรกำหนดไว้ ก็หน้าที่ต้องยื่นแบบแสดงรายการเพื่อเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เว้นแต่มีกฎหมายบัญญัติยกเว้นไว้โดยเฉพาะ

2) ผู้ถึงแก่ความตายในระหว่างปีภาษี แม้บุคคลนั้นจะถึงแก่ความตายไปแล้ว แต่หากบุคคลนั้นมีเงินได้ก่อนตายในปีภาษีนั้นถึงเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด ผู้จัดการมรดก หรือทายาท หรือผู้ครอบครองทรัพย์สินมรดก แล้วแต่กรณี มีหน้าที่ยื่นแบบแสดงรายการเพื่อเสียภาษีในนามของผู้ตาย

3) กองมรดกที่ยังมิได้แบ่ง ในปีถัดจากปีที่เจ้ามรดกถึงแก่ความตาย หากกองมรดกนั้นยังไม่ได้แบ่ง ไม่ว่าจะด้วยสาเหตุใดก็ตาม และกองมรดกได้ก่อให้เกิดเงินได้พึงประเมินถึงเกณฑ์ที่ประมวลรัษฎากรกำหนดไว้ ก็ถือว่ากองมรดกดังกล่าวเป็นผู้มีหน้าที่เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาด้วย ซึ่งผู้มีหน้าที่รับผิดชอบในการยื่นแบบแสดงรายการ คือ ผู้จัดการมรดก หรือทายาท หรือผู้ครอบครองทรัพย์สินมรดก แล้วแต่กรณี

4) ห้างหุ้นส่วนสามัญที่มีชื่อนิติบุคคล หมายถึง บุคคลตั้งแต่ 2 คน ขึ้นไป ตกลงเข้ากันเพื่อกระทำการร่วมกัน โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะแบ่งปันกำไรที่จะพึงได้จากกิจการที่ทำนั้น

คณะบุคคลที่มีชื่อนิติบุคคล หมายถึง บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปตกลงกระทำการร่วมกัน อันมิใช่เป็นห้างหุ้นส่วนสามัญ กล่าวคือ ต้องเป็นกรณีที่ไม่มิวัตถุประสงค์ที่จะแบ่งปันกำไรอันจะพึงได้แต่กิจการที่ทำนั้น โดยเด็ดขาด ดังนั้น แม้จะได้ชื่อว่า “คณะบุคคลที่มีชื่อนิติบุคคล” หากมีวัตถุประสงค์ที่จะแบ่งปันผลกำไรอันเกิดจากการประกอบกิจการร่วมกัน ก็ย่อมถือเป็น “ห้างหุ้นส่วนสามัญที่มีชื่อนิติบุคคล”

2.2.2 หลักการจัดเก็บภาษี

การที่รัฐจะจัดเก็บภาษีจากบุคคลใดได้นั้น หลักเบื้องต้นมีอยู่ว่า บุคคลนั้นจะต้องมีความสัมพันธ์กับรัฐนั้นเป็นประการสำคัญ ความสัมพันธ์ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันทั่วโลก คือ

⁶ กลุ่มวิชาการภาษีอากร. (2556). *ภาษีอากรตามประมวลรัษฎากร 2556*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เรือนแก้วการพิมพ์.

ความสัมพันธ์เกี่ยวกับแหล่งเงินได้หรือหลักแหล่งเงินได้ (Source Rule) ซึ่งหมายความว่า ผู้มีเงินได้จากแหล่งในประเทศใดต้องเสียภาษีให้แก่ประเทศนั้น ไม่ว่าจะบุคคลเหล่านั้นจะมีสัญชาติใด หรือมีที่อยู่ในประเทศหรือไม่ก็ตาม

ความสัมพันธ์เกี่ยวกับถิ่นที่อยู่หรือหลักถิ่นที่อยู่ (Resident Rule) ซึ่งหมายความว่า ผู้ซึ่งมีถิ่นที่อยู่ในประเทศใดก็ต้องเสียภาษีเงินได้ให้กับประเทศนั้น ไม่ว่าจะเงินได้จากประเทศใด หรือเป็นคนสัญชาติใดก็ตาม

ความสัมพันธ์เกี่ยวกับสัญชาติหรือหลักสัญชาติ (Nationality Rule) ซึ่งหมายความว่า ผู้ซึ่งมีสัญชาติของประเทศใดต้องเสียภาษีให้กับประเทศนั้น ไม่ว่าจะบุคคลนั้นจะมีถิ่นที่อยู่ในประเทศนั้นหรือไม่ก็ตาม

สำหรับประเทศไทยใช้หลักแหล่งเงินได้และหลักถิ่นที่อยู่ในการจัดเก็บภาษี แต่เฉพาะหลักถิ่นที่อยู่นั้นหากเป็นการเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาได้มีการผ่อนปรนว่า ต้องนำเงินได้ที่รับนั้นเข้ามาในประเทศไทยด้วยจึงจะต้องเสียภาษีในประเทศไทย ซึ่งต่างกับประเทศส่วนใหญ่ที่เก็บภาษีในกรณีนี้ โดยไม่คำนึงถึงว่าผู้มีเงินได้จะได้นำเงินได้นั้นเข้ามาในประเทศไทยหรือไม่⁷

2.2.3 เงินได้พึงประเมิน

เงินได้พึงประเมิน⁸ หมายถึง เงินได้อันเข้าลักษณะพึงเสียภาษีตามประมวลรัษฎากร หมายถึง ทรัพย์สินหรือประโยชน์อย่างอื่นที่ได้รับซึ่งอาจคำนวณได้เป็นเงิน เงินค่าภาษีอากรที่ผู้จ่ายเงินหรือผู้อื่นออกแทนให้สำหรับเงินได้ประเภทต่างๆ ตามมาตรา 40 และเครดิตภาษีตามมาตรา 47 ทวิ ด้วยจากความหมายข้างต้น เงินได้พึงประเมิน จึงได้แก่

- (1) เงิน ไม่ว่าจะเป็เงินเดือน บำเหน็จ บำนาญ เบี้ยเลี้ยง โบนัส และเงินส่วนแบ่งกำไร
- (2) ทรัพย์สิน ไม่ว่าจะเป็นที่ดิน บ้าน โรงเรือน สิ่งปลูกสร้างใดๆ รถยนต์ หุ่น ฯลฯ
- (3) ประโยชน์อย่างอื่นที่อาจคำนวณได้เป็นเงิน เช่น การที่นายจ้างให้ลูกจ้างอยู่อาศัยในบ้านพัก โดยไม่ต้องเสียค่าเช่า ถือเป็นประโยชน์ที่ได้รับซึ่งอาจคิดคำนวณได้เป็นเงิน จึงเป็นเงินได้พึงประเมิน
- (4) เงินค่าภาษีอากรที่ผู้จ่ายเงินหรือผู้อื่นออกแทนให้สำหรับเงินได้ประเภทต่างๆ ตามมาตรา 40 เช่น บริษัทแห่งหนึ่งออกค่าภาษีอากรให้แก่พนักงานระดับสูงของบริษัท เงินค่าภาษีอากรนี้ถือเป็นเงินได้พึงประเมินของพนักงาน

⁷ ลดาวัลย์ ไขพิมล. (2557). *มาตรการการปรับเพิ่มค่าลดหย่อนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ศึกษากรณีค่าลดหย่อนเบี้ยประกันชีวิต กับความเป็นธรรมในการกระจายรายได้ครั้งใหม่*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต. หน้า 16-17.

⁸ ประมวลรัษฎากร มาตรา 39

(5) เกร็ดพิจารณาตามมาตรา 47 ทวิ หรือเครดิตภาษีเงินปันผลหรือเงินส่วนแบ่งกำไร หมายถึง สิทธิการได้รับคืนเงินปันผล หรือส่วนแบ่งกำไรบางส่วน เนื่องจากมีการเก็บภาษีเงินปันผลไว้แล้ว ซึ่งเครดิตภาษีที่ได้รับคืนนี้ ถือเป็นเงินได้พึงประเมินให้นำมารวมคำนวณภาษีด้วย⁹

ทั้งนี้เงินได้พึงประเมิน จะต้องเป็นสิ่งที่ได้รับมาแล้ว มิใช่เพียงแค่สิทธิเรียกร้องที่จะได้รับมาในภายหน้า เพราะการคำนวณภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาใช้เกณฑ์เงินสด

เงินได้พึงประเมินที่ได้รับการยกเว้นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา มีบัญญัติไว้ในกฎหมายดังต่อไปนี้

- (1) ประมวลรัษฎากร มาตรา 42
- (2) พระราชกฤษฎีกาออกตามความในมาตรา 3 แห่งประมวลรัษฎากร
- (3) กฎกระทรวง ฉบับที่ 126

2.2.4 การคำนวณภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

โดยทั่วไปผู้มีเงินได้พึงประเมินทุกประเภท (ไม่รวมเงินได้ที่ได้รับยกเว้นภาษี) ต้องนำเงินได้ตลอดปีภาษีของตนไปคำนวณภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เพื่อยื่นแบบแสดงรายการและชำระภาษีในเดือนมีนาคมของปีถัดจากปีที่มีเงินได้ การคำนวณให้ทำเป็น 3 ขั้น¹⁰ คือ

ขั้นที่หนึ่ง คำนวณหาจากจำนวนภาษีตาม วิธีที่ 1 เสียก่อน

การคำนวณภาษีวิธีที่ 1

เงินได้พึงประเมินทุกประเภทรวมกันตลอดปีภาษี	xxxx..(1)
หัก ค่าใช้จ่ายตามที่กฎหมายกำหนด	xxxx..(2)
(1)-(2) เหลือเงินได้หลังจากหักค่าใช้จ่าย	xxxx..(3)
หัก ค่าลดหย่อนต่างๆ (ไม่รวมค่าลดหย่อนเงินบริจาค)	xxxx..(4)
(3)-(4) เหลือเงินได้หลังจากหักค่าลดหย่อนต่างๆ	xxxx..(5)
หัก ค่าลดหย่อนเงินบริจาค ไม่เกินจำนวนที่กฎหมายกำหนด	xxxx..(6)
(5)-(6) เหลือเงินได้สุทธิ	xxxx..(7)
นำเงินได้สุทธิตาม (7) ไปคำนวณภาษีตามบัญชีอัตราภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา	
จำนวนภาษีตามการคำนวณภาษีวิธีที่ 1	xxxx..(8)

บัญชีอัตราภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา สำหรับปีภาษี 2558¹¹

⁹ สมคิด บางโม. (2540). *ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: บริษัท พิมพ์ดี จำกัด. หน้า 77.

¹⁰ กลุ่มวิชาการภาษีอากร. *อั่งแล้วเชิงอรรถที่ 6*. หน้า 51-52.

¹¹ พระราชกฤษฎีกาออกตามความในประมวลรัษฎากรว่าด้วยการลดอัตราภาษีอากร(ฉบับที่ 576) พ.ศ. 2557

เงินได้สุทธิ (บาท)	ช่วงเงินได้สุทธิ (บาท)	อัตรากำไร %
0 - 150,000	150,000	ยกเว้น
150,001 – 300,000	150,000	5%
300,001 – 500,000	200,000	10%
500,001 – 750,000	250,000	15%
750,001 – 1,000,000	250,000	20%
1,000,001 – 2,000,000	1,000,000	25%
2,000,001 – 4,000,000	2,000,000	30%
มากกว่า 4,000,000	-	35%

ขั้นที่ 2 ให้พิจารณาว่าจะต้องคำนวณภาษีตามวิธีที่ 2 หรือไม่ ถ้าเข้าเงื่อนไขที่จะต้องคำนวณภาษีตามวิธีที่ 2 จึงคำนวณภาษิตามวิธีที่ 2 อีกวิธีหนึ่ง

กรณีที่จำเป็นต้องคำนวณภาษีตามวิธีที่ 2 ได้แก่ กรณีที่เงินได้พึงประเมินทุกประเภทในปีภาษีแต่ไม่รวมเงินได้พึงประเมินประเภทที่ 1¹² มีจำนวนรวมกันตั้งแต่ 60,000 บาท ขึ้นไป การคำนวณวิธีที่ 2 นี้ ให้คำนวณในอัตราร้อยละ 0.5 ของยอดเงินได้พึงประเมิน (เงินได้พึงประเมินทุกประเภทลบด้วยเงินได้พึงประเมินประเภทที่ 1) อนึ่งตั้งแต่ปี 2552 ถ้าภาษีที่คำนวณได้ตามวิธีนี้มีจำนวนไม่เกิน 5,000 บาท ให้ยกเว้นภาษี

การคำนวณภาษีตามวิธีที่ 2

ยอดเงินได้พึงประเมินทุกประเภทลบเงินได้พึงประเมินประเภทที่ 1 = xxxx..(9)

จำนวนภาษีตามการคำนวณวิธีที่ 2 = จำนวนตาม (9) x $\frac{5}{100}$ = xxx.. (10)

ขั้นที่สาม สรุปจำนวนภาษีที่ต้องเสีย

ในกรณีที่ไม่ต้องคำนวณภาษีตามวิธีที่ 2 (เช่น มีเงินได้ประเภทเงินเดือนเท่านั้น) จำนวนภาษีที่ต้องเสีย ได้แก่ จำนวนภาษีตามการคำนวณภาษีวิธีที่ 1 คือ (8) แต่ถ้าภาษีตามวิธีที่ 2 ด้วยนั้น หลังจากได้จำนวนภาษีตามการคำนวณภาษีวิธีที่ 2 คือ (10) แล้วให้นำจำนวนภาษีตาม (8) หรือ (10) ที่คำนวณได้จากทั้งสองวิธีมาเปรียบเทียบกัน ถ้าเท่ากันให้ถือจำนวนภาษีที่เท่ากันนั้นเป็นภาษีที่ต้องเสียสำหรับปีภาษีนั้น แต่ถ้าไม่เท่ากันจำนวนภาษีที่คำนวณได้ตาม (8) หรือ (10) วิธีใดมีจำนวนสูงกว่า

¹² เงินได้พึงประเมินประเภทที่ 1 ได้แก่ เงินได้เนื่องจากการจ้างแรงงาน ไม่ว่าจะเป็นเงินเดือน ค่าจ้าง เบี้ยเลี้ยง โบนัส เบี้ยหวัด บำเหน็จบำนาญ เงินค่าเช่าบ้านที่ได้รับจากนายจ้าง เงินที่คำนวณได้จากมูลค่าของการได้อยู่บ้าน ซึ่งนายจ้างให้อยู่โดยไม่เสียค่าเช่า เงินที่นายจ้างจ่ายชำระหนี้ใดๆ ซึ่งลูกจ้างมีหน้าที่ต้องชำระ เงินทรัพย์สินหรือประโยชน์ใดๆ บรรดาที่ได้รับเนื่องจากการจ้างแรงงาน

ให้ถือจำนวนภยานั้นเป็นจำนวนภยาที่ต้องเสียสำหรับปีภยานั้น และเศษของบาทจากการคำนวณภยาให้ยกเว้นเสีย

2.3 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับมาตรการบรรเทาภาระภยาเงินได้บุคคลธรรมดา

บุคคลธรรมดาทุกคน หากมีเงินได้พึงประเมินถึงเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดย่อมมีหน้าที่ยื่นแบบแสดงรายการ ตามหลักเกณฑ์ และวิธีการ ที่ประมวลรัษฎากรกำหนดไว้ แต่ในบางกรณีเงินได้บางประเภทก็ได้รับการยกเว้นไม่ต้องเสียภยาเงินได้บุคคลธรรมดา เช่น ยกเว้นโดยเหตุผลทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง เป็นต้น นอกจากนี้ เพื่อให้ประชาชนผู้เสียภยาต้องรับภาระภยาตามหลักความสามารถ¹³ นำไปสู่การกำหนดมาตรการทางภยาหลายรูปแบบ ได้แก่ การหักลดหย่อน การยกเว้นภยา และการเครดิตภยา

2.3.1 การหักลดหย่อน (Personal Deductions and Exemptions)

ภยาเงินได้บุคคลธรรมดาคำนวณจากเงินได้พึงประเมินหักด้วยค่าใช้จ่ายและค่าลดหย่อน ซึ่งค่าลดหย่อนภยาเงินได้บุคคลธรรมดาคำนวณจากเงินได้พึงประเมินหักด้วยค่าใช้จ่ายและค่าลดหย่อน ซึ่งค่าลดหย่อนภยาเงินได้บุคคลธรรมดาเป็นตัวบรรเทาภาระภยาให้แก่ผู้เสียภยา ทำให้ผู้เสียภยาเสียน้อยลงหรืออาจจะไม่ต้องเสียภยาเลย ทั้งนี้เพื่อลดความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ระหว่างประชาชน เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมในการจัดเก็บภยา หรือเพื่อการกระจายรายได้และความมั่งคั่งอย่างเป็นธรรมและเสมอภาคมากขึ้น¹⁴

1) ความหมายของค่าลดหย่อน

ศาสตราจารย์(พิเศษ)ชัยสิทธิ์ ตราชูธรรม ให้ความหมายของค่าลดหย่อนไว้ว่า

“เงินได้พึงประเมินเมื่อหักค่าใช้จ่ายแล้วเพื่อเป็นการบรรเทาภาระภยาให้แก่ผู้มีเงินได้ประมวลรัษฎากรจึงกำหนดให้หักค่าลดหย่อนได้อีก ค่าลดหย่อนแตกต่างจากค่าใช้จ่ายในข้อที่ว่าค่าใช้จ่ายเป็นต้นทุนหรือเงินที่จ่ายไปเพื่อให้ได้มาซึ่งเงินได้ แต่ค่าลดหย่อนเป็นตัวบรรเทาภาระภยาให้แก่ผู้เสียภยา ทำให้ผู้เสียภยาเสียภยาน้อยลง หรืออาจจะไม่ต้องเสียภยาเลยก็ได้ ยามใดที่รัฐบาลเห็นว่าประชาชนต้องเผชิญกับปัญหาเศรษฐกิจ รายได้ไม่พอกับรายจ่ายที่เพิ่มขึ้น เงินได้สุทธิที่จะนำไปคำนวณภยาก็ลดน้อยลง เมื่อเงินได้สุทธิน้อยลงภยาที่ประชาชนจะต้องเสียก็ลดน้อยลงด้วย หรืออาจจะไม่ต้องเสียภยาเลยก็ได้ นอกจากค่าลดหย่อนจะเป็นตัวบรรเทาภาระภยาแล้วยังเป็น

¹³ วาสนา สุขสมัย. (2551). *การนำระบบเครดิตภยาเงินได้บุคคลธรรมดามาใช้แทนระบบการหักลดหย่อน*.

วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. หน้า 22.

¹⁴ จิรศักดิ์ รอดจันทร์. (2555). *ภยาเงินได้บุคคลธรรมดา หลักการและบทวิเคราะห์*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. หน้า 123-124.

เครื่องมือของรัฐบาลในการส่งเสริมให้ประชาชนสร้างความมั่นคงให้แก่ชีวิตและครอบครัวกับความสำคัญ ส่งเสริมการศึกษาและช่วยเหลือเกื้อกูลกันอีกด้วย”¹⁵

ศุภรัตน์ ควัฒน์กุล ให้ความหมายของค่าลดหย่อนในเชิงวัตถุประสงค์ตามประเภทของค่าลดหย่อนว่า

“ค่าลดหย่อนของไทยนอกจากจะให้ตามสถานะของบุคคลแล้วยังครอบคลุมถึงค่าลดหย่อนตามรายการบางประเภท...สำหรับค่าลดหย่อนตามสภาพของบุคคลมีวัตถุประสงค์ประการแรกเพื่อให้หักรายได้ส่วนที่จำเป็นแก่การครองชีพออกไปเพื่อให้เหลือเฉพาะเงินได้ส่วนที่แสดงออกถึงความสามารถในการเสียภาษีอย่างแท้จริงเท่านั้น... วัตถุประสงค์ประการที่สองก็เพื่อให้มีการบรรเทาภาระภาษีตามขนาดครอบครัว...”¹⁶

Kelvin E. Murphy & Mark Higgins อธิบายความหมายของค่าลดหย่อนในส่วนที่เป็นค่าลดหย่อนส่วนตัว (Personal Exemption) ว่า “...เป็นสิ่งที่แสดงถึงจำนวนค่าใช้จ่ายขั้นพื้นฐานในการดำรงชีพขั้นต่ำของบุคคล ซึ่งได้รับการยกเว้นไม่ต้องเสียภาษี แต่สำหรับคนที่มีรายได้สูงอยู่แล้ว ค่าลดหย่อนประเภทนี้จะต้องถูกลดจำนวนลงตามหลักความสามารถในการเสียภาษี (Ability to Pay)...”¹⁷

นอกจากนี้ Kelvin E. Murphy & Mark Higgins ยังได้อธิบายความหมายของค่าลดหย่อนในส่วนที่เป็นค่าใช้จ่ายส่วนตัว (Personal Deduction) ว่า “...เป็นรายจ่ายส่วนตัว (Personal Expenditures) ที่กฎหมายยอมให้นำมาหักจากเงินได้ที่ต้องนำมาเสียภาษี (Reduce the Amount Available to Pay Taxes) โดยมีจำนวนขั้นต่ำที่เรียกว่า ค่าใช้จ่ายเหมา (Standard Deduction) แต่หากไม่มีค่าใช้จ่ายตามรายการ (Itemized Deductions) มากกว่าก็มีสิทธิเลือกหักได้ตามนั้น”¹⁸

2) วัตถุประสงค์ของค่าลดหย่อน

ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเป็นภาษีที่จัดเก็บตามหลักความสามารถในการเสียภาษีโดยผู้รายได้หรือเงินได้เป็นเครื่องวัดความสามารถในการเสียภาษี ดังนั้น รายได้ที่จะใช้เป็นฐานในการคำนวณภาษีตามอัตราภาษีจึงควรเป็นรายได้ที่บ่งบอกถึงระดับความสามารถในการเสียภาษีของ

¹⁵ ชัยสิทธิ์ ตราธรรม. (2558). *คำสอนวิชากฎหมายภาษีอากร* (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: สำนักอบรมกฎหมายเนติบัณฑิตยสภา. หน้า 289.

¹⁶ ศุภรัตน์ ควัฒน์กุล. (2535). *เอกสารการสอนชุดวิชา กฎหมายภาษีอากร 1 หน่วยที่ 5* (พิมพ์ครั้งที่ 5). นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. หน้า 94.

¹⁷ Murphy, Kelvin E., & Higgins, Mark. (1999). *Concept in Federal Taxation 1999 Edition*. Ohio: South Western College Publishing. page 19

¹⁸ Ibid. page 316

ผู้เสียภาษีโดยแท้จริง การหักลดหย่อนจึงเป็นสิ่งจำเป็นในการสะท้อนให้เห็นถึงระดับความสามารถในการเสียภาษีดังกล่าว เพราะมนุษย์ในสังคมย่อมจะต้องมีรายจ่ายที่มิได้มีความสัมพันธ์กับรายได้ หากแต่เป็นรายจ่ายที่พึงมีในการดำรงชีวิตในสังคม ซึ่งผู้เสียภาษีไม่ควรรับภาระภาษีจากส่วนของค่าใช้จ่ายดังกล่าว กฎหมายถึงอนุญาตให้มีการหักค่าลดหย่อนเพื่อแสดงให้เห็นถึงรายได้ส่วนที่พ้นระดับที่จำเป็นในการดำรงชีพของผู้เสียภาษีอันสอดคล้องกับการจัดเก็บภาษีตามความสามารถในการเสียภาษีนั่นเอง อย่างไรก็ตามการหักลดหย่อนคงไม่อาจจัดการค่าใช้จ่ายอันจำเป็นในการดำรงชีพของผู้เสียภาษีที่มีระดับฐานะของครอบครัวที่แตกต่างกันได้อย่างสมบูรณ์ ดังนั้นการหักลดหย่อนจึงเป็นเพียงการบรรเทาภาระภาษีเท่านั้น ดังที่ปรากฏในมาตรา 47 แห่งประมวลรัษฎากร ซึ่งได้บัญญัติไว้อย่างชัดเจน ว่าการหักลดหย่อนเป็นเพียงเพื่อ “บรรเทาภาระภาษี”¹⁹

3) ประเภทของค่าลดหย่อน

ค่าลดหย่อน โดยทั่วไปแบ่งออกเป็น 3 ประเภทคือ

(1) ค่าลดหย่อนส่วนตัว (Personal Exemptions)

มีพื้นฐานมาจากความคิดที่ว่า การที่บุคคลคนหนึ่งมีเงินได้ในระดับหนึ่ง แต่บุคคลนั้นก็มีการต่างๆ ในการครองชีพ และหากไม่มีโอกาสที่จะปลดเปลื้องภาระดังกล่าว บุคคลนั้นคงไม่สามารถประกอบอาชีพและมีเงินได้ในระดับดังกล่าวได้ ฉะนั้น ความสามารถที่จะเสียภาษีที่เหมาะสมหรือที่แท้จริงนั้น ควรเป็นเงินได้หลังจากที่ได้หักภาระต่างๆ ในการครองชีพแล้วเป็นดัชนีวัดระดับความสามารถที่จะเสียภาษีที่แท้จริง²⁰ ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้เสียภาษีจึงได้รับอนุญาตให้หักเงินรายจ่ายจำนวนหนึ่งซึ่งสะท้อนถึงภาระการครองชีพของเขา เงินรายจ่ายจำนวนนี้เรียกว่า “ค่าลดหย่อนส่วนตัว” ซึ่งจะรวมถึงคู่สมรสด้วย²¹

(2) ค่าลดหย่อนผู้อยู่ในอุปการะ (Dependency Exemption)

ผู้เสียภาษีซึ่งมีครอบครัวอาจมีค่าใช้จ่ายในการครองชีพสูงกว่าผู้ซึ่งเป็นคนโสด และในทำนองเดียวกันครอบครัวเล็กย่อมมีค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงดูสมาชิกในครอบครัวน้อยกว่าครอบครัวใหญ่ซึ่งมีสมาชิกในครอบครัวมากกว่า ค่าลดหย่อนส่วนตัวจึงมีความสัมพันธ์กับขนาดของครอบครัว จึงต้องพิจารณาค่าลดหย่อนส่วนตัวทั้งหมดของครอบครัวมิใช่พิจารณาแต่เฉพาะค่าลดหย่อนส่วนตัวของผู้เสียภาษีแต่เพียงผู้เดียว อนึ่ง การอนุญาตให้ลดหย่อนผู้อยู่ในอุปการะผู้ใดบ้าง

¹⁹ กัมปนาท บุญรอด. (2554). สารพันปัญหาค่าลดหย่อน. *สรรพากรศาสตร์*, 58 (1), หน้า 1

²⁰ ไกรยุทธ ธีรตยาคินันท์. (2521). *ทฤษฎีภาษีเงินได้และภาษีเงินได้ของไทย*. กรุงเทพฯ: กรุงเทพมหานครพิมพ์. หน้า 19.

²¹ สุรชัย สุรติเมธาพันธุ์. (2547). *ปัญหาการหักลดหย่อนภาษีเงินได้*. สารนิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. หน้า 7.

ขึ้นอยู่กับปรัชญาของแต่ละประเทศในการออกกฎหมายภาษีเงินได้ ดังจะเห็นได้ว่าบางประเทศอนุญาตให้หักลดหย่อนผู้อยู่ในอุปการะได้ในวงกว้าง เช่น ให้น้ำ บิคมารดา บิคมารดาของคู่สมรส บุตร ปู่ย่า ตายาย ลุงป้า น้าอา พี่น้องและหลาน ซึ่งอยู่ในอุปการะมาหักลดหย่อนได้²²

ในกรณีที่มีความเชื่อว่าคนตาบอดหรือคนชรา มีค่าใช้จ่ายในการครองชีพสูงกว่าบุคคลปกติทั่วไป เช่น มีค่าใช้จ่ายในการครองชีพเป็นสองเท่าของบุคคลสภาพปกติ ก็อนุญาตให้หักค่าลดหย่อนได้เป็นสองเท่า อาจกล่าวได้ว่า เจตนารมณ์ของกฎหมายภาษีเงินได้ถือว่าความสามารถในการเสียภาษีแปรผันตามขนาดของครอบครัว ผู้เสียภาษีซึ่งมีเงินได้พึงประเมินเท่ากัน แต่มีลักษณะของครอบครัวที่แตกต่างกันย่อมรับภาระภาษีเงินได้ในระดับที่แตกต่างกัน การเพิ่มค่าลดหย่อนส่วนตัวให้สูงขึ้นเป็นวิธีหนึ่งที่ยกเว้นบุคคลจำนวนมากๆ ไม่ให้มีภาระต้องเสียภาษีได้²³

(3) ค่าใช้จ่ายส่วนตัว (Personal Deduction)

นอกจากบุคคลจะต้องมีรายจ่ายเพื่อการครองชีพตามปกติวิสัยแล้ว บางคนอาจมีค่าใช้จ่ายในการครองชีพที่ไม่ปกติซึ่งกระทบกระเทือนความสามารถในการเสียภาษีของบุคคลเหล่านั้นและก่อให้เกิดความยากลำบากแก่บุคคลและครอบครัวได้ เช่น ในกรณีเจ็บไข้ได้ป่วยที่ต้องใช้จ่ายค่ารักษาพยาบาลเป็นจำนวนมาก ค่าใช้จ่ายเนื่องจากภาวะผิดปกติวิสัยเช่นนี้ จึงควรได้รับการลดหย่อน ส่วนการจะให้หักค่าใช้จ่ายอะไรบ้างต้องพิจารณาว่ารายจ่ายนั้นกระทบกระเทือนความสามารถที่เสียภาษีในลักษณะที่สร้างความทุกข์ยากลำบากแก่ผู้เสียภาษีหรือไม่ หรือค่าใช้จ่ายนั้นเกิดจากการกระทำกิจกรรมที่สังคมปรารถนาที่จะสนับสนุนส่งเสริมหรือไม่ โดยสามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภท²⁴ คือ ค่าใช้จ่ายตามรายการ และค่าใช้จ่ายแบบเหมา

ค่าใช้จ่ายตามรายการ (Itemized Deductions) เป็นค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นเป็นครั้งคราว และมีระดับราคาที่ไม่แน่นอน เปลี่ยนแปลงตามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ซึ่งไม่มีความสัมพันธ์อย่างเป็นกิจจะลักษณะต่อขนาดและฐานะทางการเงินของบุคคลและครอบครัว ดังนั้นการให้สิทธิหักค่าใช้จ่ายในรอบปีภาษีนั้นๆ จากเงินได้พึงประเมินจึงให้หักเป็นรายการๆ ไป จำนวนที่จะหักได้ในแต่ละรายการนั้นแล้วแต่จะระบุไว้ในกฎหมายภาษีเงินได้ ซึ่งบางกรณีอาจให้หักเท่ากับจำนวนที่จ่ายจริงก็ได้ แต่โดยทั่วไปจะให้วิธีการกำหนดอัตราส่วนที่จะหักได้แต่ห้ามมิให้เกินจำนวนที่กำหนด แต่หากผู้เสียภาษีไม่มีค่าใช้จ่ายชนิดนี้เลยก็จะไม่มีสิทธิหักค่าใช้จ่าย

ค่าใช้จ่ายเหมา (Standard Deductions) โดยปกติการหักค่าใช้จ่ายส่วนตัวจะต้องมีหลักฐานยืนยันการใช้จ่าย แต่ในความเป็นจริงนั้นผู้เสียภาษีมักจะมีได้เก็บหลักฐานไว้หรือเป็น

²² ไกรยุทธ ธีรตยาคินันท์. อังแล้วเชิงอรรถที่ 20. หน้า 23

²³ เรื่องเดียวกัน. หน้า 23.

²⁴ สุรชัย สุรติเมธาพันธ์. อังแล้วเชิงอรรถที่ 21. หน้า 9-10.

รายจ่ายที่ไม่มีหลักฐานในการจ่ายเงิน การยื่นยื่นให้ใช้หลักฐานเพื่อขอหักค่าใช้จ่ายจึงอาจไม่เป็น
 ธรรมสำหรับผู้เสียภาษี เพื่อขจัดปัญหาดังกล่าวจึงมีการอนุญาตให้มีการหักค่าใช้จ่ายในลักษณะ
 เหมาทูกรายการค่าใช้จ่ายที่อนุญาตให้หักได้ จึงเรียกว่า ค่าใช้จ่ายแบบเหมา

2.3.2 การยกเว้นภาษี (Tax Exemption)

การยกเว้นภาษี คือ การยกเว้นมีนำเงินได้ (Income Exclusions) บางประเภทมาคำนวณ
 เพื่อเสียภาษี²⁵ ซึ่งแบ่งออกเป็น

1) การยกเว้นเงินได้ทั่วไป

โดยทั่วไปแล้วเงินได้ทุกประเภทต้องนำมารวมคำนวณภาษี แต่มีเงินได้บางประเภทที่
 อาจได้รับยกเว้นไม่ต้องนำมารวมคำนวณภาษี เนื่องจากมีกฎหมายกำหนดยกเว้นไว้ ซึ่งการยกเว้น
 เงินได้มีวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกันหลายประการ เช่น เพื่อบรรเทาภาษีซ้ำซ้อน หรือเพื่อเป็นสิ่งจูงใจ
 ให้ผู้เสียภาษีมีพฤติกรรมตามที่สังคมปรารถนา หรือเพื่อให้สวัสดิการสังคมในทางอ้อม เป็นต้น

กรณีการยกเว้นเงินได้ เพราะมีกฎหมายบัญญัติให้ยกเว้น เช่น การยกเว้นเงินได้ตามที่
 กำหนดไว้ในประมวลรัษฎากร มาตรา 42 (10) ที่กำหนดให้เงินได้ที่ได้รับจากการอุปการะโดย
 หน้าที่ธรรมจรรยา เงินได้ที่ได้รับจากการรับมรดก หรือจากการให้โดยเสน่ห่าหาเนื่องในพิธีหรือตาม
 โอกาสแห่งขนบธรรมเนียมประเพณี ได้รับยกเว้นไม่ต้องรวมคำนวณเพื่อเสียเงินได้ หรือ การยกเว้น
 ภาษีเพื่อส่งเสริมการออมทรัพย์ด้วยการยกเว้นภาษีสำหรับดอกเบี้ยเงินฝากประเภทออมทรัพย์ที่
 ได้รับจากสหกรณ์ ตามมาตรา 42 (8)(ข) หรือการยกเว้นภาษีเพื่อส่งเสริมการศึกษาด้วยการยกเว้น
 กำไรสุทธิจากกิจการ โรงเรียนเอกชนที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายว่าด้วยโรงเรียนเอกชน หรือกิจการ
 สถาบันอุดมศึกษาเอกชนที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายว่าด้วยสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ตามมาตรา 3
 พระราชกฤษฎีกา ฉบับที่ 284 พ.ศ. 2538 เป็นต้น

ประเภทของการยกเว้นเงินได้²⁶ อาจแบ่งได้เป็น 4 ประเภท คือ

(1) การยกเว้นเงินได้เนื่องจากการให้ (Donative Items) ไม่ว่าจะเป็น สิ่งของ มรดก
 หรือได้รับเงินประกันชีวิต หรือทุนการศึกษา เป็นต้น ผู้รับให้จะได้รับยกเว้น

(2) การยกเว้นเงินได้เนื่องจากการจ้างแรงงาน (Employment Related Exclusion)
 เช่น ค่าประกันอุบัติเหตุ ค่าประกันชีวิตกลุ่ม และเงินที่นายจ้างจ่ายสมทบเข้ากองทุนบำนาญเอกชน เป็นต้น

(3) การยกเว้นเงินได้เนื่องจากการชดใช้ (Returns of Human Capital) เช่น ค่า
 รักษาพยาบาล หรือเงินประกันอุบัติเหตุได้รับจากนายจ้าง เป็นต้น

²⁵ วาสนา สุขสมชัย. อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 13. หน้า 27-29.

²⁶ สุรัชย์ สุรดิเมธาพันธ์. อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 21. หน้า 11-12.

(4) การยกเว้นเงินได้เนื่องจากการลงทุน (Investment-Related Exclusions) เช่น ดอกเบี้ย พันธบัตร เงินปันผล เป็นต้น

2) การยกเว้นเงินได้สุทธิ

การยกเว้นเงินได้สุทธิเป็นการยกเว้นเงินได้เมื่อมีการหักค่าใช้จ่ายและค่าลดหย่อนแล้ว หากต้องการยกเว้นเงินได้สุทธิเท่าใด เงินได้สุทธิที่ได้รับการยกเว้นนั้นก็ไม่ต้องนำมาคำนวณกับ อัตราภาษี ซึ่งเป็นวิธีการบรรเทาภาระภาษีวิธีหนึ่งที่ประเทศต่างๆ นำมาใช้ นอกเหนือจากค่าลดหย่อน

2.3.3 การเครดิตภาษี²⁷ (Tax Credits)

การเครดิตเป็นมาตรการทางภาษีบรรเทาภาระทางภาษีประเภทหนึ่งทำนองเดียวกับการ หักลดหย่อน และการยกเว้นภาษี แต่การเครดิตภาษีนั้นเป็นกรณีที่กฎหมายอนุญาตให้นำจำนวนเงิน เครดิตมาหักออกจากภาษีที่จะต้องเสียโดยตรง ซึ่งในกรณีของการเครดิตนั้นผู้เสียภาษีทุกคนจะ ได้รับประโยชน์เป็นจำนวนเท่ากันทุกคนไม่ว่าจะเป็นผู้มีเงินได้สูงหรือผู้มีเงินได้ต่ำ ความเป็นธรรม ในรูปแบบของผลประโยชน์จากการประหยัดภาษีจึงเท่ากันทุกระดับเงินได้ ตัวอย่างเช่น หาก กำหนดจำนวนเครดิตภาษีเท่ากับ 1,000 บาท และผู้เสียภาษีต้องเสียภาษีทั้งหมด 1,500 บาท บุคคล นั้นจะเสียภาษีเพียง 500 บาท หรือหากภาษีที่ต้องเสียทั้งหมดเท่ากับ 4,000 บาท บุคคลนั้นจะ คงเหลือภาษีที่ต้องเสียเพียง 3,000 บาท จะเห็นได้ว่าผู้เสียภาษีทุกคนซึ่งมีภาษีเงินได้ต้องเสียเกิน 1,000 บาทขึ้นไปจะได้รับเงินหักออกจากภาษีเท่ากันทุกคน

การให้เครดิตภาษีนั้น นอกจากนำเครดิตภาษีหักออกจากภาษีที่ต้องเสียแล้วหากยังมี จำนวนเครดิตภาษีที่เกินกว่าภาษีที่ต้องชำระอยู่ก็สามารถขอลคืนจากรัฐได้ หรือสามารถนำไปหักออก จากภาษีเงินได้ในปีถัดไป ขึ้นอยู่กับประเภทของเครดิตที่ถือว่าเป็นเครดิตภาษีชนิดที่ขอคืนเป็นเงิน ได้ (Refundable Tax Credits) หรือเครดิตภาษีชนิดที่ไม่สามารถขอคืนเงินได้ (Non-refundable Tax Credits) สำหรับการเครดิตภาษีชนิดที่ขอคืนเป็นเงินได้นั้นประเทศไทยยังไม่มีใช้ มีเพียงการเครดิต ภาษีชนิดที่ไม่สามารถขอคืนเป็นเงินได้เท่านั้นที่พบในอนุสัญญาหรือความตกลงเพื่อการยกเว้นการ เก็บภาษีซ้อนในส่วนที่เกี่ยวกับภาษีเก็บจากเงินได้ โดยทั่วไป ข้อ 23 จะกำหนดให้ภาษีที่เสียใน ประเทศแหล่งเงินได้ สามารถนำมาใช้เป็นเครดิตออกจากจำนวนเงินที่จะต้องเสียในประเทศที่ผู้เสีย ภาษีมมีถิ่นที่อยู่²⁸ หรือการให้เครดิตภาษีเงินปันผล เงินส่วนแบ่งกำไร ตามมาตรา 47 ทวิ แห่ง ประมวลรัษฎากร ที่กำหนดให้ผู้มีเงินได้ตามมาตรา 40(4)(ข) ซึ่งได้รับจากบริษัท หรือห้างหุ้นส่วน

²⁷ วาสนา สุขสมัย. อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 13. หน้า 29-30.

²⁸ สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา. (2550). *การลดหย่อนและยกเว้นภาษีสำหรับจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตาม มาตรา 12 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542*. รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่ง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. หน้า 81.

นิติบุคคลที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายไทยได้รับเครดิตในการคำนวณภาษีโดยให้นำอัตราภาษีเงินได้ที่บริษัท หรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลนั้นต้องเสียหารด้วยผลต่างของหนึ่งร้อย ลบด้วยอัตราภาษีเงินได้ดังกล่าวนั้น ได้ผลลัพธ์เท่าใดให้คุณด้วยจำนวนเงินปันผล หรือเงินส่วนแบ่งของกำไรที่ได้รับผลลัพธ์ที่ได้เป็นเครดิตในการคำนวณภาษี ซึ่งเป็นการมุ่งขจัดหรือลดภาระภาษีเชิงซ้อนอย่างหนึ่ง แต่อย่างไรก็ตาม การเครดิตภาษีเงินปันผล หรือเงินส่วนแบ่งกำไร ตามมาตรา 47 ทวิ แห่งประมวลรัษฎากรและการเครดิตภาษีที่มุ่งจัดการเสียภาษีซ้ำซ้อนเชิงอำนาจรัฐทำให้เสียภาษีในประเทศตามหลักแหล่งเงินได้สามารถนำไปเครดิตออกจากภาษีที่ต้องเสียในประเทศที่มีถิ่นที่อยู่ นั้น เป็นคนละกรณีกับการเครดิตภาษีที่เป็นมาตรการทางภาษีที่ให้แก่ผู้เสียภาษีเพื่อบรรเทาภาระภาษี

2.4 ความสำคัญของการศึกษาและการให้กู้ยืมเงินเพื่อการศึกษา

การศึกษานับเป็นปัจจัยพื้นฐานสำคัญประการหนึ่งที่จะช่วยขับเคลื่อนสังคม เศรษฐกิจ การเมืองให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคปัจจุบัน มนุษย์ต่างจากสัตว์ในสิ่งสำคัญ 3 ประการ คือ ความสามารถในการคิด ความสามารถในการใช้ภาษา และความสามารถในการใช้เครื่องมือต่างๆ ซึ่งทั้งหมดเป็นเรื่องที่ต้องศึกษา ต้องมีการเรียนรู้และฝึกฝน การศึกษาเป็นกระบวนการที่มุ่งพัฒนามนุษย์ให้มีความสามารถเต็มศักยภาพ ทั้งในแง่ความรู้ ความคิดตลอดจนคุณธรรมจริยธรรม

2.4.1 ความหมายของการศึกษา

John Dewey กล่าวว่า การศึกษาคือความเจริญงอกงามของชีวิต ดังนั้น กระบวนการจัดการศึกษาจึงเป็นกระบวนการสร้างเงื่อนไขให้ชีวิตมีความเจริญงอกงาม ความงอกงามในที่นี้มีใช้ เป็นเครื่องมือไปสู่จุดมุ่งหมายปลายทางอื่น แต่เป็นไปเพื่อความเจริญงอกงามของชีวิตมนุษย์²⁹

วิจิตร ศรีสอาน กล่าวว่า การศึกษาคือการสร้างและการถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ของมนุษย์ เพื่อการแก้ปัญหาและยังให้เกิดความเจริญ³⁰

ภิญโญ สาร กล่าวว่า การศึกษาเป็นกระบวนการพัฒนาบุคคลทั้งด้านจิตใจ นิสัย และคุณสมบัติอย่างอื่น กระบวนการศึกษาเป็นเพียงเครื่องมือที่คนรุ่นหนึ่งให้แก่คนอีกรุ่นหนึ่ง เครื่องมือนี้ถ้าไม่นำไปใช้จะไม่ก่อให้เกิดประโยชน์อันใด³¹

²⁹ วิชัย ต้นศิริ. (2550). *อุดมการณ์ทางการศึกษา: ทฤษฎีและภาคปฏิบัติ* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัดสามลดา. หน้า 2-3.

³⁰ วิจิตร ศรีสอาน. (2553). *พื้นฐานการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 33). นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช. หน้า 17.

³¹ ภิญโญ สาร (2521). *หลักการการศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สุภา. หน้า 18.

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 มาตรา 4 ให้นิยามความหมายของการศึกษาไว้ว่า กระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคมโดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคม การเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

2.4.2 ความสำคัญและจุดมุ่งหมายของการศึกษา

ปัจจุบันการศึกษาเป็นกระบวนการทางสังคม

- ทางมนุษยวิทยา มองการศึกษาเป็นกระบวนการถ่ายทอดวัฒนธรรม (Enculturation Process) เป็นการนำสมาชิกใหม่ให้สามารถดำเนินวิถีในสังคมของเขา และถ่ายทอดวัฒนธรรมไปยังคนรุ่นหลัง

- ทางเศรษฐศาสตร์ มองการศึกษาเป็นกระบวนการพัฒนาสังคม (Development Process) คือ การพัฒนาตัวบุคคล และกำลังคน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาสังคม

- ทางรัฐศาสตร์ มองการศึกษาเป็นกระบวนการประชาธิปไตย (Democratization Process) มองการศึกษาเห็นสิทธิของมนุษย์ คือ การศึกษาต้องเปิดโอกาสให้ทั่วถึง เสมอภาค และเป็นธรรม

- ทางสังคมวิทยา มองการศึกษา เป็นกระบวนการทางสังคมประภคิต หรือการขัดเกลาทางสังคม (Socialization Process) การศึกษาเป็นกระบวนการขัดเกลาทางสังคม อันจะช่วยให้บุคคลปรับตัวให้เข้ากับชีวิตที่มีระเบียบแบบแผนของสังคม

ชารง บัวศรี กล่าวถึงความสำคัญของการศึกษาไว้ดังนี้³²

- 1) การศึกษาเป็นความจำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตและถ่ายทอดวัฒนธรรมของมนุษย์
- 2) การศึกษาสร้างเสริมบุคคลและสังคมให้ดีขึ้น
- 3) การศึกษาเป็นกระบวนการทางสังคม

ผุสดี กุญชรินทร์ ให้นแนวคิดเกี่ยวกับความสำคัญของการศึกษา 3 ด้าน คือ

1) ความสำคัญต่อบุคคล การศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตและบุคคลต้องเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อการดำเนินชีวิตได้อย่างปกติสุข

2) ความสำคัญต่อสังคม การศึกษาต้องหาแนวทางพัฒนาคนไปในแนวทางที่ถูกต้อง เพื่อช่วยพัฒนาสังคมให้สงบสุข

3) ความสำคัญต่อประเทศชาติ การศึกษาเป็นรากฐานความสำคัญของการพัฒนาประเทศ จะเห็นได้ว่า ประเทศที่พลเมืองส่วนใหญ่มีการศึกษาสูงมักมีความเจริญก้าวหน้า มีความมั่นคงและเศรษฐกิจดี

³² ปรีชาภรณ์ ตั้งคุณานันต์. (2556). *พื้นฐานและหลักการการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: มิน เซอร์วิส ซัพพลาย. หน้า 50-51.

การศึกษาเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ การศึกษามีไม่เพียงแต่การอ่าน การเขียนและการคำนวณ แต่เป็นการลงทุนที่สำคัญที่สุดอย่างหนึ่งที่แต่ละประเทศสามารถกระทำได้โดยการพัฒนาประชากรของตน ถือเป็นการพัฒนาเพื่ออนาคตและยังช่วยลดช่องว่างของความไม่เท่าเทียมกันและความยากจน ได้ ด้วยเหตุผลดังต่อไปนี้³³

- 1) การศึกษาช่วยเพิ่มทักษะความชำนาญและเป็นเครื่องมือของมนุษย์ในการช่วยเหลือพวกเขาให้มีชีวิตที่ดีขึ้นทั้งสำหรับตนเองและชนรุ่นหลัง
- 2) การศึกษาช่วยให้คนมีงานทำที่ดีขึ้นและสร้างโอกาสที่ยั่งยืน และเพิ่มการเติบโตทางเศรษฐกิจทั้งในปัจจุบันและอนาคต
- 3) การศึกษาช่วยป้องกันการแพร่กระจายโรคเอดส์ และโรคติดต่ออื่นๆ ลดอัตราการเสียชีวิตของแม่และเด็ก และช่วยให้มีสุขภาพที่ดีขึ้น
- 4) การศึกษาช่วยส่งเสริมความโปร่งใส ธรรมภิบาล ความมั่นคง และช่วยต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน

จากแนวคิดข้างต้นสรุปได้ว่า การศึกษามีความจำเป็นต่อทั้งบุคคล สังคม และประเทศชาติ เพราะการศึกษาเป็นรากฐานของการพัฒนาพลเมืองให้สามารถดำรงชีวิตและถ่ายทอดวัฒนธรรมจากรุ่นสู่รุ่น ส่งผลให้ประเทศได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

2.4.3 การให้กู้ยืมเงินเพื่อการศึกษา

การศึกษาเป็นแนวนโยบายของรัฐที่สำคัญอีกประการหนึ่ง ซึ่งจะช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าของประเทศ ทำให้สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข และเป็นพลังสำคัญที่จะช่วยขับเคลื่อนความก้าวหน้าทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง การให้กู้ยืมเงินเพื่อการศึกษา เป็นกลยุทธ์ทางด้านงบประมาณอีกรูปแบบหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริมและบูรณาการให้มีการเรียนรู้เพื่อเพิ่มมูลค่าในตัวเองของเยาวชน ทำให้เกิดทุนมนุษย์ (Human Capital) และเป็นรากฐานที่สำคัญ เพื่อพัฒนาประเทศให้มีศักยภาพเท่าเทียมกับนานาประเทศ³⁴ ทำให้มีความมั่นคงทั้งในทางด้านเศรษฐกิจและสังคม

สินเชื่อเพื่อการศึกษาหรือการให้กู้ยืมเงินเพื่อศึกษานั้น มีจุดเริ่มต้นในสหรัฐอเมริกาเมื่อประมาณปี ค.ศ. 1977 โดยการที่มหาวิทยาลัยต่างๆ ได้เริ่มทดลองโครงการประเภทหนึ่ง เรียกว่า

³³ Global Partnership for Education. (2015). *Education*. (Online). Available : <http://www.globalpartnership.org/education>. [2015, September 15]

³⁴ กองทุนให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา. (มปป). *รายงานประจำปี 2548 กองทุนให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : http://www.studentloan.or.th/assets/20140117084330_EAE07433-645F-40B0-9050-5CC561E07B8C.pdf. [2558, 20 สิงหาคม]

“เรียนก่อนและจ่ายทีหลัง (Learn Now and Pay Later)” โดยมหาวิทยาลัยและวิทยาลัย เป็นผู้ออกเงินให้นักเรียนไปใช้จ่ายในการซื้อตำรา ค่าอาหาร และค่าที่พักอาศัยตลอดระยะเวลาที่ศึกษาแล้วเรียนอยู่ ภายหลังจากที่นักเรียนจบและมีงานทำแล้ว ก็เฉลี่ยเงินต้นและดอกเบี้ยคืน³⁵

ในปัจจุบันสหรัฐอเมริกาที่มีแนวทางการปฏิรูปเงินกู้เพิ่มโอกาสทางการศึกษาในระดับอุดมศึกษาสำหรับคนชั้นกลางในสหรัฐอเมริกา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มจำนวนผู้สำเร็จการศึกษาในระดับอุดมศึกษาภายใน ค.ศ.2020 โดยเน้นการปลดภาระหนี้สินภาคครัวเรือนของวัยแรงงานในสหรัฐฯ ที่มีแนวโน้มต้องแบกรับภาระการชำระคืนหนี้สินทางการศึกษา (Education Loan Payment) มากขึ้น เนื่องจากการขึ้นค่าเล่าเรียนในระดับมหาวิทยาลัยที่เพิ่มสูงขึ้น³⁶

สำหรับประเทศไทยสินเชื่อเพื่อการศึกษาหรือการให้กู้ยืมเงินเพื่อการศึกษามีบทบาทสำคัญในการช่วยเหลือผู้ซึ่งมีรายได้น้อยหรือผู้ซึ่งมีรายได้ปานกลางมีทางเลือกในการแสวงหาความรู้เพิ่มขึ้น ช่วยให้มีอาชีพที่มั่นคงและมีรายได้สูงขึ้น ภาวะการว่างงานจากแรงงานไม่มีคุณภาพลดลง ทั้งยังช่วยลดปัญหาการกระจุกตัวของรายได้ระหว่างกลุ่มคนและเป็นการกระจายรายได้ไปสู่ส่วนต่างๆ ของสังคมอีกทางหนึ่งด้วย

แหล่งเงินกู้ยืมเพื่อการศึกษาในประเทศไทย ปัจจุบัน ได้แก่ กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา (กยศ.) กองทุนเพื่อการศึกษา (กรอ.) ของภาครัฐ รวมทั้งธนาคารเฉพาะกิจของรัฐ และธนาคารพาณิชย์บางแห่ง

1) กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา (กยศ.) จัดตั้งขึ้นตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อ พ.ศ.2538 ต่อมาได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติกองทุนเงินให้กู้ยืมเงินเพื่อการศึกษา พ.ศ.2541 มีผลให้กองทุนให้กู้ยืมเงินเพื่อศึกษามีฐานะเป็นนิติบุคคล โดยอยู่ในกำกับดูแลของกระทรวงการคลัง มีวัตถุประสงค์เพื่อให้กู้ยืมเงินแก่นักเรียน หรือนักศึกษาที่ขาดแคลนทุนทรัพย์ เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายเล่าเรียน ค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา และค่าใช้จ่ายในการครองชีพระหว่างศึกษา โดยให้กู้ยืมตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (สายสามัญและสายอาชีพ) จนถึงระดับปริญญาตรี

2) กองทุนเพื่อการศึกษา (กรอ.) จัดตั้งขึ้นตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 7 เมษายน 2547 ซึ่งได้เห็นชอบหลักการและแนวทางการปฏิรูปการเงินเพื่อการอุดมศึกษา ต่อมาคณะรัฐมนตรีได้แถลงนโยบายต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ 23 สิงหาคม 2554 โดยรัฐบาลมีนโยบายที่จะดำเนินการลดข้อจำกัดของการเข้าถึงการศึกษาระดับอุดมศึกษาและอาชีวศึกษาขั้นสูง โดยจัดให้มีโครงการเงินกู้เพื่อการศึกษาที่ผูกพันกับรายได้ในอนาคต (กรอ.)

³⁵ เพ็ญศรี วายวานนท์ และคณะ. (2521). *สินเชื่อเพื่อการศึกษา*. รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ: สำนักวิจัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. หน้า 11.

³⁶ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2557). *มองการศึกษาโลก*, 1 (1), หน้า 2.

3) ธนาคารเฉพาะกิจของรัฐ และธนาคารพาณิชย์บางแห่ง เช่น

(1) ธนาคารกรุงไทย มีบริการสินเชื่อเพื่อการศึกษาต่อในประเทศ เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายสำหรับการศึกษาต่อในประเทศ เช่น ค่าเล่าเรียน ค่าตำรา อุปกรณ์การศึกษาต่างๆ เป็นต้น ในหลักสูตรระดับปริญญาตรีขึ้นไป รวมถึงการศึกษาในหลักสูตรต่างๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับการประกอบอาชีพ หรือหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษาที่ทางราชการรับรอง หรือเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในหลักสูตร Inter หรือ English Program ตั้งแต่ระดับอนุบาลถึงมัธยมปลาย³⁷

(2) ธนาคารออมสิน มีวัตถุประสงค์ในการให้กู้ยืมเงินเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายการศึกษาภายในประเทศ และต่างประเทศ ในทุกระดับการศึกษาในสถาบันการศึกษาที่สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) กระทรวงศึกษาธิการหรือที่หน่วยงานของรัฐรับรอง³⁸

(3) ธนาคารกสิกรไทย มีโครงการสินเชื่อเพื่อการศึกษาภาคการไทย เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายสำหรับผู้ศึกษาระดับปริญญาตรี ปริญญาโท ปริญญาเอก ประกาศนียบัตรบัณฑิต ณ สถาบันการศึกษาและตามหลักสูตรที่ธนาคารกำหนด โดยผู้ศึกษาเป็นผู้กู้เอง หรือให้บิดามารดา หรือผู้ปกครอง (ตามกฎหมาย) ของผู้ศึกษาเป็นผู้กู้แทน³⁹

(4) ธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย มีบริการสินเชื่อเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายสำหรับการศึกษาภายในประเทศสำหรับผู้ซึ่งศึกษาในระดับปริญญาตรีขึ้นไป รวมถึงหลักสูตรต่างๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับการประกอบอาชีพ เช่น ประกาศนียบัตรวิชาชีพครู ประกาศนียบัตรวิชาชีพพยาบาล ประกาศนียบัตรวิชาชีพสาธารณสุข เป็นต้น หรือหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษาสถาบันการศึกษาที่ราชการรับรอง⁴⁰ เป็นต้น

³⁷ ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน). (2558). *สินเชื่อเพื่อการศึกษาภายในประเทศ*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <http://www.ktb.co.th/ktb/th/product-detail-government-officer.aspx?product=xFjIqULasffoE3eN53UgTw==>. [2558, 20 สิงหาคม]

³⁸ ธนาคารออมสิน. (2558). *สินเชื่อเพื่อการศึกษา*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <http://www.gsb.or.th/products/personal/loan/person/education.php>. [2558, 20 สิงหาคม]

³⁹ ธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน). (2558). *สินเชื่อเพื่อการศึกษาภาคการไทย*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <http://www.kasikornbank.com/TH/Personal/Loans/KPersonalCredit/Pages/KLoanEducation.aspx>. [2558, 20 สิงหาคม]

⁴⁰ ธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย. (2558). *สินเชื่อเพื่อการศึกษาภายในประเทศ*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <http://www.ibank.co.th/2010/th/products-services/products-detail.aspx?ProductType=1&ID=113&Customer=Main>. [2558, 20 สิงหาคม]

2.5 การให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีเพื่อการศึกษา

สิทธิประโยชน์ในทางภาษีเพื่อการศึกษาที่จะกล่าวถึงดังต่อไปนี้ เป็นการให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีเพื่อช่วยเหลือผู้ซึ่งกำลังศึกษาหรือมีบุคคลซึ่งอยู่ในอุปการะกำลังศึกษาอยู่

2.5.1 สหรัฐอเมริกา

สหรัฐอเมริกานับเป็นประเทศหนึ่งที่มีความสำคัญแก่การส่งเสริมการศึกษาโดยใช้มาตรการทางภาษี รัฐบาลกลางและมลรัฐหลายมลรัฐได้นำมาตรการทางภาษีเพื่อส่งเสริมการศึกษามาใช้ ซึ่งนโยบายทางภาษีอาจแตกต่างกันออกไป เช่น มาตรการยกเว้นภาษีสำหรับผู้จัดการศึกษา มาตรการให้ผู้บริจาคเงินเพื่อการศึกษาหักรายจ่ายหรือหักเครดิตภาษี มาตรการให้บิดามารดาหรือผู้เรียนหักรายจ่ายเพื่อการศึกษาหรือเครดิตภาษี ไม่ว่าจะเป็นครeditภาษีชนิดที่ขอคืนเงินได้จากจำนวนเครดิตเกินกว่าภาษีที่ต้องเสีย (Refundable Tax Credit) หรือเครดิตภาษีชนิดที่ขอคืนไม่ได้หากจำนวนเครดิตเกินกว่าที่ต้องเสีย (Nonrefundable Tax Credit) มาตรการทางภาษีเพื่อส่งเสริมการศึกษาที่รัฐบาลกลางและมลรัฐต่างๆ นำมาใช้ส่วนใหญ่จะใช้เพื่อสนับสนุนการศึกษาระดับหลังมัธยมศึกษา แต่ก็มีบางมาตรการที่ใช้เพื่อสนับสนุนการศึกษอย่างกว้างขวางในหลายระดับ⁴¹

มาตรการทางภาษีที่จะกล่าวถึงในหัวข้อนี้ จะกล่าวถึงเฉพาะมาตรการทางภาษีสำหรับบุคคลธรรมดาเพื่อช่วยเหลือบิดามารดาของบุตรซึ่งกำลังศึกษาและผู้ศึกษาเท่านั้น ซึ่งตามมาตรา 162⁴² ของ Internal Revenue Code: IRC ได้กำหนดให้ หักค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นตามปกติและจำเป็น ที่ได้จ่ายไปหรือที่เกิดขึ้นในระหว่างปีภาษีในการประกอบการค้าหรือธุรกิจใดๆ ซึ่งเคยมีเกิดขึ้นสู่ศาล โดยศาลได้ตีความว่า ผู้เสียภาษีที่ใช้จ่ายสำหรับการศึกษาของตนเองมีสิทธิหักค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาได้ (Education Expenses) ดังเช่นคำพิพากษาต่อไปนี้

คดี Hill v Commissioner ศาลอุทธรณ์ Forth Circuit ปี 1950⁴³

ข้อเท็จจริงในคดีคือ Hill เป็นครูอยู่ที่รัฐเวอร์จิเนีย ภายใต้กฎหมายของรัฐเวอร์จิเนียหากเธอต้องการที่จะให้ใบอนุญาตวิชาชีพครูของเธอสามารถใช้ต่อไปได้ เธอต้องผ่านการสอบหรือต้อง

⁴¹ สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา. อ้างแล้วเชิงบรรณที่ 28. หน้า 36.

⁴² U.S. Code: Title 26 -Internal Revenue Code (Amended Dec 19, 2014)

SEC. 162. TRADE OR BUSINESS EXPENSES.

(a) IN GENERAL.—There shall be allowed as a deduction all the ordinary and necessary expenses paid or incurred during the taxable year in carrying on any trade or business,

⁴³ Hill v. Commissioner, U.S. Court of Appeals for the Fourth Circuit - 181 F.2d 906 (4th Cir. 1950). (Online).

Available : <http://www.invispress.com/law/tax/hill.html>. [2015, September 15]

เรียนบางวิชาเพิ่มเติม ในระหว่างปีคณาฤกษ์เธอก็เลือกที่จะลงทะเบียนเรียนที่มหาวิทยาลัยโคลัมเบีย ซึ่งเธอเสียค่าใช้จ่ายในการลงทะเบียนเรียนเป็นจำนวน 239 ดอลลาร์ เมื่อเธอยื่นแบบแสดงรายการเพื่อเสียภาษี เธอก็นำค่าใช้จ่ายจำนวนดังกล่าวมาหักลดหย่อนในฐานะที่เป็นค่าใช้จ่ายเพื่อการประกอบธุรกิจ (Business Expense) กรมสรรพากร (Internal Revenue Service: IRS) ได้ปฏิเสธการหักลดหย่อนนั้น Hill จึงอุทธรณ์ แต่กรมสรรพากรเห็นว่าค่าใช้จ่ายดังกล่าวเป็นค่าใช้จ่ายส่วนตัว (Personal Expense) ไม่สามารถนำมาหักลดหย่อนในกรณีนี้ได้

คดีขึ้นสู่ศาลภาษีอากร แต่ศาลพิพากษาตามความเห็นของกรมสรรพากร Hill จึงอุทธรณ์ไปยังศาลอุทธรณ์ Fourth Circuit ศาลอุทธรณ์พิพากษาว่า ค่าใช้จ่ายดังกล่าวใช้จ่ายเพื่อการศึกษาเพิ่มเติมเพื่อให้เข้าหลักเกณฑ์ในการดำรงสถานภาพเป็นครูอยู่ต่อไปภายใต้กฎหมายของรัฐ ค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาเพิ่มเติมดังกล่าวเป็นค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นในการประกอบการค้าหรือธุรกิจ และเป็นค่าใช้จ่ายที่ปกติและจำเป็น ไม่ใช่ค่าใช้จ่ายที่มีลักษณะเป็นการส่วนตัว จึงไม่ต้องห้ามนำมาหักเป็นค่าใช้จ่ายในการคำนวณภาษีเงินได้

คดี Coughlin v. Commissioner ศาลอุทธรณ์ Second Circuit ปี 1953⁴⁴

ผู้ร้องทำงานที่สำนักงานกฎหมายและเชี่ยวชาญในสาขากฎหมายภาษีอากร ได้สมัครเข้าสัมมนาประจำปีเกี่ยวกับภาษีอากรที่รัฐบาลกลางจัดขึ้น โดยมหาวิทยาลัยนิวยอร์กเป็นผู้ดำเนินการ โดยเสียค่าใช้จ่ายสำหรับค่าธรรมเนียมการศึกษา ค่าเดินทางและค่าที่พัก เป็นจำนวน 305 ดอลลาร์ และนำค่าใช้จ่ายดังกล่าวไปหักลดหย่อนเป็นค่าใช้จ่ายที่ปกติและจำเป็นในการประกอบการค้าหรือธุรกิจ ซึ่งคณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์ของกรมสรรพากรและศาลภาษีอากรเห็นว่าค่าใช้จ่ายดังกล่าวไม่สามารถหักลดหย่อนได้ คดีจึงขึ้นสู่ศาลอุทธรณ์ Second Circuit และศาลอุทธรณ์พิพากษาคลับคำพิพากษาศาลภาษีอากร ให้สามารถหักค่าใช้จ่ายสำหรับการศึกษาดังกล่าวได้ เนื่องจากเป็นค่าใช้จ่ายที่ทำให้ผู้ร้องดำรงไว้ซึ่งความเฉียบแหลมของความรู้ที่ใช้ในการประกอบการค้าหรือธุรกิจ

ต่อมากรมสรรพากรของสหรัฐอเมริกาได้ออกข้อบังคับ (Regulations) หลายฉบับเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ในการหักค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษา โดยค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาที่สามารถนำมาหักเป็นค่าใช้จ่ายในการคำนวณภาษีเงินได้ต้องเข้าองค์ประกอบ ดังนี้

⁴⁴ Coughlin v. Commissioner, U.S. Court of Appeals for the Second Circuit - 203 F.2d 307 (2d Cir. 1953).

(Online). Available : <http://law.justia.com/cases/federal/appellate-courts/F2/203/307/360802/>. [2015, September 15]

1. ต้องเป็นค่าใช้จ่ายเพื่อดำรงไว้หรือเพิ่มพูนทักษะของผู้เสียภาษีในการประกอบการทำงาน หรือการค้าหรือธุรกิจ หรือต้องเป็นค่าใช้จ่ายเพื่อให้ผู้เสียภาษีสามารถดำรงสถานภาพการทำงานอยู่ได้ตามเงื่อนไขการจ้างงานหรือตามกฎหมาย

2. ต้องไม่เป็นค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาขั้นต่ำที่ผู้เสียภาษีจำเป็นต้องมีคุณสมบัติในการจ้างงานหรือการค้าหรือธุรกิจ และต้องไม่เป็นค่าใช้จ่ายที่ทำให้ผู้เสียภาษีมีคุณสมบัติในการเข้าทำงานหรือการค้าหรือธุรกิจใหม่

สิทธิประโยชน์ทางภาษีเพื่อการศึกษาขั้นสูงเริ่มมีปรากฏครั้งแรกประมาณ 60 ปีมาแล้ว ส่วนใหญ่สิทธิประโยชน์นี้จะมาในรูปแบบของการหักลดหย่อนและการยกเว้นภาษี ซึ่งจะปลดจำนวนเงินได้ที่ต้องนำมาคำนวณภาษี แต่ปัจจุบันมีการเพิ่มการเครดิตภาษีซึ่งจะไปหักออกจากภาษีที่จะต้องเสียโดยตรง⁴⁵

การหักลดหย่อนสำหรับดอกเบี้ยเงินกู้ยืมของนักศึกษาซึ่งมีการประกาศใช้ในปี ค.ศ. 1954 ถูกยกเลิกไปโดยรัฐบัญญัติการปฏิรูปภาษี ค.ศ. 1986 (Tax Reform Act of 1986)⁴⁶ ต่อมาในปี ค.ศ. 1997 ได้มีรัฐบัญญัติบรรเทาภาระภาษี ค.ศ. 1997 (Taxpayer Relief Act 1997) และได้มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงรัฐบัญญัติเกี่ยวกับการบรรเทาภาระภาษีเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีอากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาหลายประเภท เช่น เครดิตภาษีเพื่อความหวัง (Hope Credit) หรือ เครดิตภาษีเพื่อโอกาสของคนอเมริกัน (American Opportunity Credit)⁴⁷ เครดิตเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifetime Learning Credit) การหักลดหย่อนค่าเล่าเรียนและค่าธรรมเนียมการเรียน (Tuition and Fees Deduction) การหักลดหย่อนดอกเบี้ยเงินกู้ยืมของนักศึกษา (Student Loan Interest Deduction) เป็นต้น ซึ่งรายละเอียดจะทำการศึกษาในบทต่อไป

2.5.2 สหพันธรัฐแคนาดา

รัฐบาลกลางของสหพันธรัฐแคนาดาให้เครดิตสำหรับค่าเล่าเรียนแก่ผู้ศึกษาเพื่อช่วยเหลือและสนับสนุนทางการศึกษา ส่วนบางมลรัฐ เช่น มณฑลออนตาริโอ ก็ให้เครดิตภาษีแก่บิดามารดาของผู้ศึกษาที่อยู่ในอุปการะ⁴⁸

⁴⁵ Crandall-Hallick, Margot L. (2013). Higher Education Tax Benefits: Brief Overview and Budgetary Effects. Washington : Congressional Research Service. page 2

⁴⁶ Ibid, page 2

⁴⁷ The Joint Committee on Taxation. (2014). *Background and Present Law Related to Tax Benefits for Education*. Washington: The Joint Committee on Taxation. page 2

⁴⁸ สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา. อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 28. หน้า 57.

สำหรับเครดิตภาษีเพื่อการศึกษาของสหพันธรัฐแคนาดาปัจจุบันมีอยู่ 4 ประเภท คือ การเครดิตภาษีค่าธรรมเนียมการศึกษา (Tuition Fee Tax Credit) การเครดิตภาษีเพื่อการศึกษา (Education Tax Credit) การเครดิตภาษีตำราเรียน (Textbook Tax Credit) ซึ่งมีทั้งระดับรัฐบาลกลางและมลรัฐ ยกเว้นรัฐควิเบก⁴⁹ และการเครดิตดอกเบี้ยเงินกู้ยืมของนักศึกษา (Credit for Interest on Student Loan)

การเครดิตค่าธรรมเนียมการศึกษา (Tuition Tax Credit) เริ่มมีตั้งแต่ ปีค.ศ. 1961 นักเรียนที่ศึกษาอยู่ในระดับหลังมัธยมศึกษาสามารถใช้สิทธิเครดิตภาษีชนิดนี้ได้ ไม่ว่าจะเป็นนักเรียนที่ลงทะเบียนเรียนแบบเต็มเวลาหรือลงทะเบียนเรียนแบบไม่เต็มเวลา ทั้งในประเทศและต่างประเทศ การเครดิตภาษีเพื่อการศึกษา (Education Tax Credit) นั้นเริ่มมีขึ้นในปี ค.ศ. 1974 ซึ่งให้เครดิตเป็นรายเดือนสำหรับการศึกษาทั้งในประเทศและต่างประเทศ การเครดิตของรัฐบาลกลางนั้นให้เครดิตได้ร้อยละ 15 ของ 400 ดอลลาร์ต่อเดือนสำหรับนักศึกษาแบบเต็มเวลา และร้อยละ 15 ของ 120 ดอลลาร์ต่อเดือนสำหรับนักศึกษาแบบไม่เต็มเวลา ทั้งสองชนิดนี้เป็นเครดิตที่ไม่สามารถขอคืนเงินได้ (Non-refundable)⁵⁰

การเครดิตภาษีตำราเรียน (Textbook Tax Credit) เริ่มมีขึ้นในปี ค.ศ. 2006 ซึ่งคล้ายกับการเครดิตภาษีเพื่อการศึกษา (Education Tax Credit) ในระดับรัฐบาลกลางนั้นเป็นเครดิตภาษีที่ไม่สามารถขอคืนเงินได้ ซึ่งให้เครดิตได้ 65 ดอลลาร์ต่อเดือนสำหรับนักเรียนที่ลงทะเบียนเรียนเต็มเวลา และ 20 ดอลลาร์ต่อเดือนสำหรับนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนแบบไม่เต็มเวลา⁵¹

การเครดิตดอกเบี้ยเงินกู้ยืมของนักศึกษา (Credit for Interest on Student Loan) เป็นเครดิตเพื่อการศึกษาอีกชนิดหนึ่งที่ขอคืนเงินมิได้เช่นกัน เครดิตชนิดนี้เฉพาะนักศึกษาเท่านั้นที่จะเป็นผู้ใช้สิทธิเครดิตได้ถึงแม้ว่าค่าใช้จ่ายที่ได้จ่ายไปบุคคลอื่นเป็นผู้จ่ายก็ตาม และสิทธิในการเครดิตดอกเบี้ยเงินกู้ยืมของนักศึกษา ซึ่งไม่ได้ใช้สิทธิสามารถยกยอด (Carry Forward) ไปได้ถึง 5 ปี⁵²

⁴⁹ Canada Revenue Agency. (2015). *P105 – Students and Income Tax*. (Online). Available: http://www.cra-arc.gc.ca/E/pub/tg/p105/p105-e.html#P179_16322. [2015, September 15]

⁵⁰ Neil, Christine. (2007). *Canada's Tuition and Education Tax Credits*. Montreal : The Canada Millennium Foundation. page 3-4

⁵¹ Tax Tips. (2015). *Line 323 Tuition, Education and Textbook Tax Credits*. (Online). Available: <http://www.taxtips.ca/filing/students/tuitiontaxcredit.htm>. [2015, September 15]

⁵² Canada Revenue Agency. (2015). Line 319 – Interest paid on your student loan. (Online). Available: <http://www.cra-arc.gc.ca/tx/ndvdl/tpcs/ncm-tx/rtrn/cmplng/ddctns/lns300-350/319-eng.html>. [2015, September 28]

2.5.3 ประเทศไทย

สิทธิประโยชน์ทางภาษีเพื่อการศึกษาสำหรับบุคคลธรรมดาในประเทศไทยปัจจุบันมีอยู่ 2 ประเภท คือ ค่าลดหย่อนเพื่อการศึกษาบุตร ซึ่งให้หักได้เป็นจำนวน 2,000 บาท หากว่าบุตรศึกษาอยู่ในสถานศึกษาของทางราชการ สถานศึกษาว่าด้วยสถาบันการศึกษาเอกชน หรือโรงเรียนราษฎร์ ตามกฎหมายว่าด้วยโรงเรียนราษฎร์ และต้องเป็นการศึกษาภายในประเทศ⁵³

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 45/2557

ประมวลรัษฎากรมิได้ให้ความหมายของคำว่า “มหาวิทยาลัยหรือชั้นอุดมศึกษา” ไว้เป็นพิเศษ ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 “มหาวิทยาลัย” หมายถึง สถาบันอุดมศึกษาที่มีวัตถุประสงค์ให้การศึกษาในด้านวิชาการและวิชาชีพชั้นสูงหลายสาขาวิชา หรือหลายกลุ่มวิชา เพื่อให้ประกาศนียบัตร อนุปริญญา ปริญญาและประกาศนียบัตรบัณฑิตแก่ผู้สำเร็จการศึกษา รวมทั้งดำเนินการวิจัยและให้บริการทางวิชาการแก่สังคม และทำนุบำรุงศิลปและวัฒนธรรมของชาติ ส่วนคำว่า “อุดมศึกษา” หมายถึงการศึกษาในระดับสูงกว่ามัธยมศึกษา ซึ่งตามเจตนารมณ์ของมาตรา 47 แห่งประมวลรัษฎากรมุ่งประสงค์จะแบ่งเบาภาระภาษีให้แก่ผู้มีเงินได้ซึ่งมีบุตรที่ไม่ได้เป็นผู้เยาว์และอายุยังไม่เกิน 25 ปี แต่กำลังศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยหรือสถาบันการศึกษาใดๆ ในระดับที่สูงกว่ามัธยมศึกษา อันเป็นการส่งเสริมให้ประชาชนในประเทศมีระดับการศึกษาที่สูงขึ้น สำหรับสำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตสถานนั้นเป็นสถาบันที่เนติบัณฑิตสภาก่อตั้งขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประสิทธิ์ประสาทและส่งเสริมการศึกษานิติศาสตร์และความรู้ความชำนาญในการประกอบวิชาชีพกฎหมายโดยเฉพาะ ดังนั้น แม้สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตสภาจะมีชื่อมหาวิทยาลัย แต่ก็ยังเป็นสถาบันการศึกษาในระดับสูงกว่ามัธยมศึกษา จึงถือเป็นชั้นอุดมศึกษาตามความหมายของมาตรา 47 แล้ว ดังนั้น โจทก์จึงมีสิทธิ หักลดหย่อนบุตรที่ศึกษาที่สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตสภาได้

สำหรับสิทธิประโยชน์ทางภาษีที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาของบุคคลธรรมดาอีกชนิดหนึ่งก็คือ การหักลดหย่อนเงินบริจาคสนับสนุนการศึกษา ซึ่งได้แก่ เงินที่จ่ายเป็นค่าใช้จ่ายเพื่อสนับสนุนการศึกษาให้แก่สถานศึกษาของทางราชการ สถานศึกษาขององค์การของรัฐบาล โรงเรียนเอกชนที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายว่าด้วยโรงเรียนเอกชนหรือสถาบันอุดมศึกษาเอกชนที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายว่าด้วยสถาบันอุดมศึกษาเอกชนสำหรับโครงการที่กระทรวงศึกษาธิการให้ความเห็นชอบ จะสามารถหักลดหย่อนได้ 2 เท่าของจำนวนเงินที่จ่ายไปจริง แต่ไม่เกินร้อยละ 10 ของเงินได้สุทธิคงเหลือ⁵⁴ ทั้งนี้ ตามพระราชกฤษฎีกาฯ (ฉบับที่ 420) พ.ศ. 2547 มาตรา 3

⁵³ ประมวลรัษฎากร มาตรา 47 (1)(ค)

⁵⁴ ชัยสิทธิ์ ตราชูธรรม. อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 15. หน้า 305.

